

УДК 378.147.091.33

Наталія Базиляк, кандидат педагогічних наук, доцент
Львівського державного університету фізичної культури

МОНІТОРИНГ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ПОКРАЩЕННЯ ОСВІТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У статті розглянуто теоретико-методологічні аспекти поняття “моніторинг” як педагогічної технології, порівняно тенденції розвитку зарубіжних та українських освітніх систем, визначено значення моніторингу у покращенні освітніх послуг у вищій школі. Детально представлено системний підхід до вивчення моніторингу як інтегрованої взаємодії викладача і студента для більш ефективного досягнення цілей у наданні освітніх послуг. Охарактеризовано аспекти вивчення моніторингу як міждисциплінарного явища, визначено позицію моніторингу у освітньому просторі, виокремлено принципи формування основи моніторингового аналізу.

Ключові слова: моніторинг, інтегрована взаємодія викладача і студента, інтеграційні процеси, інформаційний простір, освітній процес, педагогічні технології, принципи організації моніторингу, педагогічний моніторинг уроку.

Лит. 10.

Наталія Базиляк, кандидат педагогических наук, доцент
Львовского государственного университета физической культуры

МОНІТОРИНГ КАК ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ТЕХНОЛОГИЯ УЛУЧШЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ

В статье рассмотрены теоретико-методологические аспекты понятия “мониторинг” как педагогической технологии, сравнено тенденции развития зарубежных и украинских образовательных систем, определено значение мониторинга в улучшении образовательных услуг в высшей школе. Подробно представлены системный подход к изучению мониторинга как интегрированного взаимодействия преподавателя и студента для более эффективного достижения целей в предоставлении образовательных услуг. Охарактеризованы аспекты изучения мониторинга как междисциплинарного явления, определена позиция мониторинга в образовательном пространстве, выделены принципы формирования основы мониторингового анализа.

Ключевые слова: мониторинг, интегрированное взаимодействие преподавателя и студента, интеграционные процессы, информационное пространство, образовательный процесс, педагогические технологии, принципы организации мониторинга, педагогический мониторинг урока.

**Natalia Basylyak, Ph.D. (Pedagogy) Docent of
Lviv State University of Physical Education**

MONITORING AS A PEDAGOGICAL TECHNOLOGY OF IMPROVING EDUCATION IN HIGHER SCHOOL

The article considers the theoretical and methodical aspects of “monitoring” as a pedagogical technology, compares the trends of foreign and Ukrainian educational systems development, determines the meaning of monitoring in the improvement educational services at higher school. We show in the details the system approach to studying the monitoring as integrated intraction the teacher and the student for more effective achievement the goals to provide educational services. Characterised the aspects of studying monitoring as interdisciplines phenomenon, determined the position of monitoring in the educational area, singled out the principles of formation the basis of monitoring analysis.

Keywords: monitoring, integrated interaction of the teacher and the student, integrative process, informative area, educational process, pedagogical technologies, principles of monitoring organization, pedagogical monitoring of the lesson.

Вступ. Моніторинг, як викладацька практика нового значення у системі освіти вищої школи, передбачає інтегровану взаємодію викладача і студента у наданні цілей освітніх послуг. Поняття “моніторингу” пов’язане з встановленням та розвитком інформаційного суспільства [3], застосуванням новітніх інформаційних технологій

[4], наявністю об’єктивних та суб’єктивних даних про стан тих чи інших структур [8], засіб управління якістю освіти [1; 6]. Загальноприйнятими вимогами до моніторингу як педагогічної технології є “універсальність, адаптованість до системи професійної освіти та допустимість в умовах створення системи безперервного навчання простота в використанні, об’єктивність

отриманих результатів” [7]. Обґрунтовуючи досвід зарубіжних колег, враховуємо його представлення як високоефективної гуманітарної технології, що використовують для обробки та оцінки освітніх результатів [10] та моделі характеристики педагогічних функцій освітніх технологій [9].

Функціонуючи зазвичай у технічних професійних сферах суспільства, термін поступово увійшов у спектр широкого міждисциплінарного вжитку, зокрема соціології, психології та педагогіки. Попередній огляд наукової літератури щодо неупорядкованості визначення відповідного терміну, свідчить про необхідність вироблення до нього певного системного підходу для формування робочої дефініції у педагогічній діяльності.

Мета дослідження – представити різні підходи до поняття “моніторинг” у освітньому процесі, надати відповідне коректне науково-вмотивоване його визначення та розглянути моніторинг як педагогічну технологію управління якості викладання іноземної мови. Завдання: - охарактеризувати аспекти вивчення моніторингу як міждисциплінарного явища; - визначити позицію моніторингу у освітньому просторі; - виокремити принципи формування основи моніторингового аналізу; - прослідкувати функціонування моніторингу як педагогічної технології та контролю управління якості викладання іноземної мови у вищій школі.

Теоретична основа матеріалу. У педагогіці явище “моніторингу” розглядали як “систему збору, обробки, та зберігання і розповсюдження інформації про освіту для проведення наукових досліджень чи організації управлінського контролю можливість визначати рейтинг учбових закладів, визначати напрям діяльності, найбільш необхідний для викладачів [6, 263]”. Практичне скерування науково-дослідної роботи та теоретичне обґрунтування моніторингу у рамках педагогічної діяльності передбачає ціленаправлену систему розробки методики роботи освітніх закладів. Вміння викладачів створювати бібліометричні профілі та працювати із наукометричними базами даних та працювати дистанційно із студентом допоможе автоматизувати, а відповідно і прискорити вирішення освітніх процесів, зокрема розширення інформаційного простору для володіння об’єктивними та доступними фактами (наприклад, щодо внесення поправок положень про освіту). Донині у педагогіці спостерігається плутанина не лише у функціонуванні дублетних трактуваннях поняття, але й суперечливе представлення основних *принципів організації*

моніторингу із регулюванням досягненням мети та завдань, його орієнтації на особистість учня, регуляції змістового компоненту якості процесу навчання, операційно-діяльнісний компонент якості процесу навчання та результативність якості процесу навчання або змоги отримання педагогічної інформації на основі діагностично-прогнозованої скерованості, педагогічної комунікативності, науковості, неперервності, особистісної цілеспрямованості, інформаційної інтегрованості, цілісності, прийнятності, соціально-нормативної обумовленості [6]. Відповідні принципи можуть забезпечувати “реалізацію педагогічних функцій інформації та систему наукових форм, методів, та засобів отримання педагогічної інформації на принципах неперервності, цілісності та прийнятності слід розробляти педагогічну технологію моніторингу” [2, 25].

Методи дослідження – використано метод спостереження викладача за присутніми студентами групи, адаптацією учасників навчального процесу, аналізу подій, що відбуваються у колективі, та метод опитування студентів для зібрання первинної вербальної інформації та кількісної її обробки.

Виклад основного матеріалу. Шляхом аналізу уже розробленої систематизації моніторингу та власних спостережень, ми прагнемо узагальнити і вибудувати його представлення як педагогічної технології покращення освіти у вищій школі, застосовуючи метод спостереження та опитування студентів та професорсько-викладацького складу Львівського державного університету фізичної культури. Реалізація технології здійснюється колективом кафедри української та іноземних мов відповідного університету і передбачає детальний аналіз основних аспектів роботи викладача іноземних мов та студента в навчальному закладі, розробка концепції і технології підготовки/перепідготовки кадрів до процесу реалізації педагогічного моніторингу, пропозиція щодо подальшого практичного використання технології. На базі навчальних програм кафедри вивчаємо можливість впровадження технології формування педагогічного моніторингу по різних аспектам готовності студентів до вивчення іноземної мови з напрямку підготовки “Фізична реабілітація”, “Здоров’я людини”, “Фізичне виховання”, “Спорт” та “Туризм”. Засвоєння дисципліни іноземна мова, ділова іноземна мова та мова професійного спілкування – це інтеграційний процес, що постійно потребує удосконалення, змістовності, методик, технологій навчання, засобів контролю засвоєння навчального

матеріалу, проте передбачає врахування підготовленості студента, з однієї сторони, та можливість постійного вдосконалення професійних навичок викладача з іншої. Водночас, моніторинг як педагогічна технологія – це заохочення педагогів університету для підвищення їх кваліфікації, вивчення форми продуктивного навчання та його апробація. Педагогічний моніторинг уроку, наприклад, може бути ефективним “зворотним зв’язком успішності форми продуктивного навчання, що передбачає збір та опрацювання інформаційного потоку з метою врегулювання педагогічної діяльності, враховуючи умови навчального процесу та соціального замовлення” [5, 10]. Студент функціонує як пасивний учасник педагогічного процесу, оскільки перебуває під опікою викладача. Запропоновано комплексний моніторинг заняття, що передбачає наявність а) *рівня досягнень студентів* із характеристикою щодо правильності, цілісності, повноти, логічності та обґрунтованості відповідей студента, оцінку якості знання (ґрунтовність викладу матеріалу, узагальненість, дієвість, системність, осмисленість), здатність володіти розумовими операціями, роблячи висновки, узагальнення, класифікації, порівняння, абстрагування, синтез, глибинний аналіз; б) *рівня ефективності навчально-виховного процесу*, що охоплює аспекти організації заняття (вчасність приходу лектора та готовність студента, наявність дидактичних засобів тощо), оцінку викладу матеріалу студенту відповідно до знання предмету, його загальної обізнаності, педагогічних навичок, методичну майстерність, ораторських здібностей, тактовності, зовнішності; в) *змістовність лекційного/практичного заняття* із вдало підібраними роз’ясненнями матеріалу, відповідністю до реальності, досягнення кінцевої мети, використання візуальних засобів та роздаткового матеріалу, актуальність, новизну, оптимальність обсягу матеріалу, ефективність, що підтверджена результатом, а саме організація студентів щодо прийняття мети діяльності, раціональність використання методів і форм навчання, ефективність контролю за роботою кожного студента, ефективність організації навчально-пізнавальної діяльності студентів, розвиток здібностей, інтересів, раціональність використання часу на заняттях, наголошення на основних аспектах, ступінь естетичного впливу на студента, дотримання правил охорони праці. Кінцевою метою науково-методичного комплексу є підвищення ефективності та якості опанування іноземної мови студентами у

відповідній вищій школі для можливості студента в майбутньому опрацьовувати теоретичні іноземні джерела, а також практичного застосування іноземної мови при стажуванні. Для кафедри в першу чергу є важливим результат моніторингу змістовності заняття, наскільки студент отримує повну інформацію про засвоєння кожної лексичної одиниці, які труднощі слід опанувати та, що дозволяє розробити методичні рекомендації по усуненню цих перешкод. Система педагогічного моніторингу дозволяє відслідковувати рівень навчання, виявляє динаміку, оцінює якість викладання певним викладачем своїх дисциплін, активізувати методичну роботу з актуальних проблем змісту освіти і на основі даних моніторингу їх корегувати.

В результаті реалізації технології відстежимо критерії ефективності моніторингу, а також позитивні і негативні тенденції процесу підготовки фахівців, можливості внесення корективів у педагогічну діяльність, що дасть можливість простежити успішність кожного студента оволодіти як однією так і декількома іноземними мовами.

Зважаючи на можливість доступу до освітньої інформації не лише студента-викладача, слід вважати учасником моніторингу кожного, хто має доступ до системи та, аналізуючи, формувати власну думку про навчальний процес викладання іноземної мови, особисті характеристики всіх учасників навчального процесу, їх потреби і відношення до навчальної дисципліни.

Об’єктивність оцінки стану справ та підвищення якості освіти можна детально відстежити, пройшовши апробацію педагогічної технології моніторингу на протязі тривалого періоду. Тоді результати моніторингу стануть основою для інноваційної діяльності всіх суб’єктів навчального процесу. Отримані дані моніторингу як педагогічної технології можуть вплинути на зміни, що будуть внесені завідувачем кафедри для систематизації інформації.

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що усі вищевказані принципи формують основу моніторингового аналізу, що дає змогу аналізувати, оцінювати інформацію, планувати подальшу роботу педагога у науково-виховній діяльності, створювати власну педагогічну технологію та виробляти новітній підхід до викладання іноземної мови. Створення інформаційного ресурсу по координації роботи вищого навчального закладу передбачає готовність викладачів до автоматизації навчального процесу, зокрема упорядкування навчальних дисциплін у бази даних, методичне

забезпечення реалізації моніторингу, єдність усіх етапів його актуалізації, попереднє налаштування позитивного відношення викладачів та студентів до участі у моніторингу, вчасне інформування учасників про успішність проведення моніторингу та його результативність, навчання використання автоматизованих комп'ютерних програм.

Перспективу дослідження вбачаємо у подальшому зіставленні якості викладання іноземної мови у стратегічних "партнерських вузах" Львівського державного університету фізичної культури закордоном через призму її моніторингу як складової освітнього стандарту, а також відмінність у викладанні професійного спілкування та ділового.

1. Базиляк Н.О. Педагогічні технології сучасних мовних стратегій/Н.О. Базиляк// Вища освіта України: теорет. та наук.-метод. часоп. – Київ: Педагогічна преса, 2009. – №3. – С. 63 – 67.
2. Бардовський Г.А., Нестеров А.А. Управління якістю навчального процесу/ Г.А. Бардовський // СПб: СПбГУ, 2001. – С. 41 – 50.
3. Болотов В.А., Єфремова Н.Ф. Система оцінки якості російської освіти/ А.Г. Болотов, Н.Ф. Єфремова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://den-za-dnem.ru>
4. Борисова А.Н., Крумберг О.А., Федоров І.П. Прийняття рішення на основі нечітких моделей/

- А.Н. Борисова, О.А. Крумберг, І.П. Федоров. – М.: Рига, 1990. – 180 с.
5. Гугнін В.П., Голобородько А.М., Пернері Л.М., Глушкова О.Н. Моніторинг, вимір та оцінка якості професійної підготовки спеціалістів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://books.google.com.ua>
6. Коваленко І.В. Педагогічний моніторинг як засіб управління якістю освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru>
7. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження порядку проведення моніторингу якості освіти" від 14.12.2011. №1283 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1283-2011>
8. Яковлева Н.М. Підготовка студентів до творчої виховної діяльності [Текст]/Н.М. Яковлева. – Челябинск: ЧГПИ, 1991. – 82 с.
9. Martin L. Connection, Translation, Off-Loading and Monitoring: A Framework for Characterizing the Pedagogical Functions of Educational Technologies [Electronic resource] /Lee Martin// Technology, Knowledge and Learning. – 2012. – Vol.10. – Mode of access: <http://researchgate.net>
10. Abakumova N. The use of pedagogical monitoring to assess the educational potential of schools/Nataliyy Abakumova//Middle-East Journal of Scientific Research. – USA: International Digital Organization for Scientific Information, 2013. – Vol13(4). – pp. 499 – 506.

Стаття надійшла до редакції 28.02.2015

"Я домагався, щоб у кожної дитини в серці найрадіснішим, найдорожчим, найсвятішим були мати, батько, брати, сестри, друзі".

Василь Сухомлинський
видатний український педагог

"Залізо іржавіє, не знаходячи собі застосування, стояча вода цвіте, а на холоді вкривається кригою, розум же людини, не знаходячи собі застосування, хиріє".

Василь Сухомлинський
видатний український педагог

"Щоб любити – треба знати, а щоб проникнути в таку тонку й неосяжну, величну й багатогранну річ, як мова, треба її любити".

Василь Сухомлинський
видатний український педагог

